

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ
МЕЃУНАРОДНА ЕКОНОМИЈА НА ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр.1202-78/6 од 5.7.2024 година, донесена на 252. седница на Наставно-научниот совет на Економски факултет, одржана на 5.7.2024 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на наставник во сите звања за наставно-научната област *меѓународна економија* на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, во состав:

- **проф. д-р Силвана Мојсовска**, редовен професор на Економски институт - Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (претседател);
- **проф. д-р Весна Георгиева-Свртинов**, редовен професор на Економски факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип (член);
- **проф. д-р Искра Станчева-Гигов**, редовен професор на Економски институт-Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (член).

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ од 26.6.2024 година и во предвидениот рок единствено се пријави **д-р Емилија Митева-Кацарски**, вонреден професор на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Пријавата внимателно ја разгледавме и утврдивме дека кандидатката **д-р Емилија Митева-Кацарски**, врз основа на распишаниот Конкурс, уредно, навремено и во согласност со барањата во конкурсот ги има доставено следниве документи:

1. Пријава;
2. Диплома за завршено соодветно образование – за одбранета докторска дисертација и стекната квалификација доктор на економски науки од областа Меѓународна економија (1 оригинал и 3 копии заверени кај нотар, веродостојни на оригиналот);
3. Диплома и уверение за положени испити за стекната високообразовна квалификација – магистер на економски науки од областа Меѓународна економија, со просечен успех 9,85;
4. Диплома и уверение за положени испити за стекната високообразовна квалификација – дипломиран економист на студиската програма Меѓународна економија, со просечен успех 9,29;
5. Кратка биографија (4 примероци);
6. Список на објавени научни и стручни трудови и по еден примерок од трудовите;
7. Потврда/сертификат дека се служи со еден странски јазик;
8. Докторски и магистерски труд (по 1 примерок во печатена форма);
9. Уверение за државјанство (1 оригинал);
10. Рецензиран универзитетски учебник од областа меѓународна економија (1 примерок во печатена форма и достапен на е-библиотека на УГД);
11. Дополнителни потврди и сертификати: сертификати за реализирани обуки и проекти во земјава и во странство како и потврди за учество во комисији во работата на Економски факултет при УГД.

Врз основа на приложената документација од кандидатката, чест ни е на Наставно-научниот совет на Економски факултет да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Д-р Емилија Митева-Кацарски е родена на 8.9.1982 година во Струмица. Основно образование завршува во ОУ „Гоце Делчев“ – Василево. Средно образование завршува во 2001 година во СОУ „Јане Сандански“ во Струмица – економска насока. Во учебната 2001/2002 година се запишува на Економскиот факултет при Универзитетот „Св. Климент Охридски“ во Прилеп на студиската програма Меѓународна економија и дипломира на истиот во 2005 година со просек 9,29. Во академската 2006/2007 година се запишува на постдипломски студии на насоката Меѓународна економија на Економскиот институт-Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, каде што во декември 2009 година со просечна оценка од положени испити 9.85 и со успешна одбрана на магистерскиот труд на тема „Каузалната поврзаност на трговијата и процесот на економска глобализација“ се стекнува со научен степен магистер на економски науки од областа на меѓународната економија.

Д-р Емилија Митева-Кацарски понатаму го продолжува високото образование со упис на трет циклус студии по менторски систем, во мај 2011 година, на Економскиот институт-Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Кандидатката успешно ја одбранува докторската дисертација од областа меѓународна економија со наслов „Влијанието на нецаринскиот протекционизам врз глобалните трговски текови“ на 3.7.2014 година, со што се стекнува со звањето доктор на економски науки.

Во 2007 година, д-р Емилија Митева-Кацарски се вработува како помлад асистент во областа меѓународна економија на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Во 2010 година таа е избрана за асистент, а потоа во 2013 година е реизбрана во истата област. Во тој временски период остварила забележителни научноистражувачки и наставно-образовни активности. На 3.12.2014 година, д-р Емилија Митева-Кацарски е избрана за доцент при Економскиот факултет во наставно-научната област меѓународна економија, додека на 20.08.2019 година е избрана во звањето вонреден професор за наставно-научната област меѓународна економија. За време на овој изборен период кандидатката има забележителни наставно-образовни и научноистражувачки активности како што се: наставно-образовен ангажман на предметите Меѓународна економија, Надворешна трговија, Меѓународен бизнис и Царински систем и политика на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, како и наставниот ангажман на предметите Меѓународни економски односи на Правниот факултет и Меѓународен бизнис на Факултетот за информатика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип; учествува на повеќе меѓународни конференции; има објавени научни и стручни трудови во меѓународни списанија; автор е на скрипта и практикум во областа меѓународна економија; автор е на рецензиран универзитетски учебник во областа меѓународна економија, член е во неколку научни и стручно-апликативни проекти и слично.

Кандидатката д-р Емилија Митева-Кацарски и денес работи на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип како вонреден професор во наставно-научна област меѓународна економија.

Општи услови за избор:

- Кандидатката д-р Емилија Митева-Кацарски има завршено прв циклус на студии со просечен успех 9.29 и стекнато звање дипломиран економист, област меѓународна економија. Постдипломски/магистерски студии има завршено со просечен успех 9.85 и стекнато звање магистер по економски науки, област меѓународна економија.

- Д-р Емилија Митева-Кацарски има научен степен доктор на економски науки, област меѓународна економија.

- Со Одлука бр. 1202-97/4 од 20.9.2019 година, д-р Емилија Митева-Кацарски е избрана за вонреден професор на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, за наставно-научната област меѓународна економија.

- Кандидатката има објавено најмалку шест рецензирани научни труда во референтни научни публикации во последните пет години пред објавувањето на огласот за овој избор, согласно со Законот за високо образование по кој е распишан овој Конкурс:

Р. бр.	Автор	Наслов на трудот	Наслов на публикацијата	Година
1	Lazarov, Darko and Miteva-Kacarski, Emilija	<i><u>Intraregional trade perspective and untapped trade potentials of the Western Balkan region.</u></i>	Economic Horizons Journal, 25 (3). pp. 243-259. ISSN 2217-9232	2023
2	Lazarov, Darko and Miteva-Kacarski, Emilija and Nikolov, Misho	<i><u>Empirical analysis of Covid-19 crisis effects on the WB6 region.</u></i>	Journal of Economics, 8 (1). pp. 20-28. ISSN 1857-9973	2023
3	Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka and Gorgieva-Trajkovska, Olivera	<i><u>Analysis of the trade relations between the countries being part of the Open Balkan initiative.</u></i>	Journal of Economics, 7 (2). pp. 40-47. ISSN 1857-9973	2022
4	Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka and Paceskoski, Vlatko	<i><u>COVID-19 and non-tariff measures.</u></i>	Journal of Economics, Special Issue. pp. 185-195. ISSN 1857-9973	2021
5	Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka and Georgieva Svrtinov, Vesna	<i><u>Analysis of the trade relations between the Republic of North Macedonia and Great Britain</u></i>	Journal of Economics, 6 (2). pp. 9-21. ISSN 1857-9973	2021
6	Georgieva Svrtinov, Vesna and Gorgieva-Trajkovska, Olivera and Miteva-Kacarski, Emilija and Koleva, Blagica	<i><u>The impact of Covid-19 on Western Balkans economies.</u></i>	Journal of Economics. ISSN 1857-9973	2020
7	Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka and Georgieva Svrtinov, Vesna	<i><u>Analysis of the trade relations between the Republic of North Macedonia and the Republic of Serbia.</u></i>	Knowledge - International Journal, Scientific Papers, 41 (1). pp. 143-149. ISSN 2545-4439	2020

- Кандидатката доставила сертификат за познавање на англиски јазик.
- Покажува способност за наставно-научна дејност. Реализира настава (предавања и вежби) на првиот и вториот циклус на студии, член е на комисији

за изработка на студиски програми, ментор е на дипломски трудови, член е на комисији за одбрана на дипломски, магистерски и докторски трудови, истражува и популаризира резултати од областа во која е избрана. Била вклучена во проектни активности наменети за студентите.

Посебни услови:

Во текот на својата универзитетска кариера д-р Емилија Митева-Кацарски има учествувано во научноистражувачки и апликативни проекти.

Во рамките на проектот „Деловниот еко-систем како интегриран систем“, со акроним Be In (Business eco-system as an integrated system), финансиран од Европската унија преку програмата за меѓугранична соработка „ИНТЕРРЕГ ИПА Грција-Република Северна Македонија 2014-2020“ и реализиран од страна на проектни партнери: Регионот Централна Македонија од Грција, како водечки партнер, Центарот за истражување од Универзитетот „Македонија“, исто така од Грција, Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, преку Економскиот факултет и Центарот за развој на Југоисточниот плански регион од Струмица, во периодот 17.1.2020-10.12.2023 година, д-р Емилија Митева-Кацарски е ангажирана како проектен асистент. Основната цел на проектот, насочена кон развој и поддршка на локалната економија, претставува креирање на интегриран, кохерентен и иновативен бизнис еко-систем.

Во рамките на проектот „Mapping the existing and prospective supply chain participants in WB6 countries“, чијашто основна цел е да се идентификуваат постојните и потенцијалните учесници во синџирот на снабдување во земјите од Западен Балкан од автомобилската индустрија и агропрехранбениот сектор, реализиран во периодот 1.6.2021-15.12.2021 година, д-р Емилија Митева-Кацарски е ангажирана како експерт во проектниот тим.

Д-р Емилија Митева Кацарски успешно има фасилитирано три работилници за кариерен развој во периодот 28-31.7.2020 година, во рамките на проектот „VOCCCESS Online – Erasmus + KA2 Project“, чијашто основна цел е да им помогне на младите од 14-27 години подобро да се запознаат себеси, да направат план за посакуваната кариера, да ги препознаат нивните таленти, карактеристики, вредности и способности и да разберат како тие влијаат врз нивниот избор на професија.

Во рамките на проектот „Креирање на регионални центри за претприемништво во Источна Македонија“, реализиран во периодот 30.9.2019-30.11.2020 година, д-р Емилија Митева-Кацарски е ангажирана како ЦЕФЕ обучувач на обуки за бизнис вештини. Обуките се реализирани според ЦЕФЕ методологијата, којашто содржи практични вежби како и симулации на реални ситуации кои ги ставаат учесниците во улога на претприемачи.

Д-р Емилија Митева-Кацарски е ментор на повеќе дипломски трудови на студенти на Економски факултет, член во комисији за одбрана на дипломски работи и магистерски трудови, како и член на комисији за оцена и одбрана на докторски трудови на матичната институција.

Д-р Емилија Митева-Кацарски има објавено рецензиран универзитетски учебник на е-библиотека на УГД:

Miteva-Kacarski, Emilija (2023) *Надворешна трговија-учебник*. Универзитет Гоце Делчев, Штип, Северна Македонија. ISBN 978-608-277-018-5.

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

Наставно-образовниот ангажман на д-р Емилија Митева-Кацарски започнува уште од 2007 година, кога е избрана за помлад асистент во наставно-научната област меѓународна економија на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Во 2010 година таа е избрана за асистент, а потоа во 2013 година е реизбрана во истата научна област. Во тој временски период, кандидатката остварила забележителни научноистражувачки и наставно-образовни активности.

На 3.12.2014 година е избрана во доцент при Економскиот факултет во наставно-научната област меѓународна економија. Во временскиот период на избор во звање доцент е ангажирана на прв циклус на студии на предметите Меѓународна економија, Надворешна трговија, Царинска политика и Меѓународен бизнис. Во истиот период, кандидатката е член на комисија за изработка на елаборати за прв, втор и трет циклус на студии на Економски факултет.

На 20.8.2019 година е избрана во звањето вонреден професор на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип, за наставно-научната област Меѓународна економија. Во овој изборен период реализира предавања и вежби по предметите: Меѓународна економија, Надворешна трговија, Царински систем и политика и Меѓународен бизнис.

Кандидатката била ментор на повеќе дипломски трудови како и член на комисији за одбрана на дипломски, магистерски и докторски трудови како дел од наставно-образовниот процес на студентите на прв, втор и трет циклус студии на Економскиот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Освен на матичниот, таа е ангажирана на Правниот факултет и на Факултетот за информатика при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип на предметите Меѓународни економски односи и Меѓународен бизнис.

Во наставно-образовната дејност, кандидатката е автор на рецензирана скрипта и практикум по предметот Надворешна трговија, како и на рецензиран универзитетски учебник со наслов „Надворешна трговија“.

Кандидатката д-р Емилија Митева-Кацарски има забележителни научноистражувачки активности. Во продолжение е наведена листа на научни трудови објавени во референтни научни публикации (научни списанија и зборници на рецензирани научни трудови презентирани на меѓународни академски собири), научни проекти и други научно-истражувачки референци:

Трудови објавени во меѓународни научни списанија:

1. Lazarov, Darko and Miteva-Kacarski, Emilija (2023) *Intraregional trade perspective and untapped trade potentials of the Western Balkan region*. Economic Horizons Journal, 25 (3). pp. 243-259. ISSN 2217-9232 <https://eprints.ugd.edu.mk/33164/>
2. Lazarov, Darko and Miteva-Kacarski, Emilija and Nikolov, Misho (2023) *Empirical analysis of Covid-19 crisis effects on the WB6 region*. Journal of Economics, 8 (1). pp. 20-28. ISSN 1857-9973 <https://eprints.ugd.edu.mk/32026/>
3. Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka and Gorgieva-Trajkovska, Olivera (2022) *Analysis of the trade relations between the countries being part of the Open Balkan initiative*. Journal of Economics, 7 (2). pp. 40-47. ISSN 1857-9973 <https://eprints.ugd.edu.mk/30408/>
4. Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka (2022) *Analyses of the trade relations between the Republic of North Macedonia and Ukraine*. Knowledge-International

- Journal, 52 (1). pp. 45-50. ISSN 2545-4439 (Online) <https://eprints.ugd.edu.mk/30165/>
5. Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka (2022) *Trade performance of the Republic of North Macedonia*. Knowledge-International Journal, 55 (1). pp. 45-50. ISSN 2545-4439 <https://eprints.ugd.edu.mk/31010/>
 6. Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka and Paceskoski, Vlatko (2021) *COVID-19 and non-tariff measures*. Journal of Economics, Special Issue. pp. 185-195. ISSN 1857-9973 <https://eprints.ugd.edu.mk/28358/>
 7. Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka and Georgieva Svrтинov, Vesna (2021) *Analysis of the trade relations between the Republic of North Macedonia and Great Britain*. Journal of Economics, 6 (2). pp. 9-21. ISSN 1857-9973 <https://eprints.ugd.edu.mk/28820/>
 8. Georgieva Svrтинov, Vesna and Gorgieva-Trajkovska, Olivera and Miteva-Kacarski, Emilija and Koleva, Blagica (2020) *The impact of Covid-19 on Western Balkans economies*. Journal of Economics. ISSN 1857-9973 <https://eprints.ugd.edu.mk/24450/>
 9. Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka and Georgieva Svrтинov, Vesna (2020) *Analysis of the trade relations between the Republic of North Macedonia and the Republic of Serbia*. Knowledge - International Journal, Scientific Papers, 41 (1). pp. 143-149. ISSN 2545-4439 <https://eprints.ugd.edu.mk/26672/>
 10. Georgieva Svrтинov, Vesna and Miteva-Kacarski, Emilija and Paceskoski, Vlatko (2021) *Banking sector performance during the COVID-19 crisis in the Republic of North Macedonia*. Journal of Economics, Special Issue. pp. 221-230. ISSN 1857-9973 <https://eprints.ugd.edu.mk/28359/>
 11. Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka (2021) *Дигитална трговија: предизвици и можности за земјите во развој*. Knowledge - International Journal, 45.1. pp. 271-275. ISSN 2545-4439 <https://eprints.ugd.edu.mk/28149/>
 12. Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka (2021) *Новиот протекционизам во трговските релации меѓу САД и Кина*. Knowledge - International Journal, 48 (1). pp. 59-63. ISSN 2545-4439 (Online) <https://eprints.ugd.edu.mk/28821/>
 13. Paceskoski, Vlatko and Georgieva Svrтинov, Vesna and Miteva-Kacarski, Emilija (2021) *Transformation of the world economic order-through reform of the International Monetary Fund*. Knowledge International Journal, 46 (5). pp. 749-758 <https://eprints.ugd.edu.mk/28885/>
 14. Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka and Georgieva Svrтинov, Vesna (2020) *The impact of the Covid-19 pandemic on international trade*. Knowledge - International Journal, Scientific Papers, 40 (1). pp. 127-131. ISSN 2545-4439 <https://eprints.ugd.edu.mk/24450/>

Трудови во стручни (научно-популарни) списанија:

15. Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka and Georgieva Svrтинov, Vesna (2022) *Транснационалните компании како субјекти на меѓународната трговија*. Годишен зборник на Економски факултет, 23 (1). pp. 43-60. ISSN 1857-7628 <https://eprints.ugd.edu.mk/30772/>
16. Cabuleva, Kostadinka and Miteva-Kacarski, Emilija (2022) *Културни димензии на меѓународната деловна средина*. Годишен зборник на Економски факултет, 23 (1). pp. 23-41. ISSN 1857-7628 <https://eprints.ugd.edu.mk/30773/>
17. Cabuleva, Kostadinka and Miteva-Kacarski, Emilija (2021) *Глобализација на економското деловно опкружување*. Годишен Зборник на Економски факултет, XXII. pp. 57-65. ISSN 1857-7628 <https://eprints.ugd.edu.mk/28997/>

18. Georgieva Svrтинov, Vesna and Gorgieva-Trajkovska, Olivera and Miteva-Kacarski, Emilija and Koleva, Blagica (2020) Влијанието на пандемијата предизвикана од вирусот Ковид-19 врз македонската економија. Годишен зборник, Економски факултет. ISSN 1857-7628 <https://eprints.ugd.edu.mk/27336/>

19. Georgieva Svrтинov, Vesna and Gorgieva-Trajkovska, Olivera and Koleva, Blagica and Miteva-Kacarski, Emilija (2020) Анализа на влијанието на бруто домашниот производ врз берзанскиот индекс МБИ 10 во Република Северна Македонија. Зборник на трудови, Економски факултет. ISSN 1857- 7296 <https://eprints.ugd.edu.mk/27337/>

20. Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka and Georgieva Svrтинov, Vesna (2020) Влијанието на Ковид 19 врз трговијата со услуги. Годишен зборник, Економски факултет, 20. pp. 55-62. ISSN 1857-7628 <https://eprints.ugd.edu.mk/26678/>

Докторски и магистерски труд:

21. Miteva-Kacarski, Emilija (2014) Влијанието на нецаринскиот протекционизам врз глобалните трговски текови. PhD thesis, Економски институт-Скопје, Универзитет „Свети Кирил и Методиј“ Скопје <https://eprints.ugd.edu.mk/10702/>

22. Miteva-Kacarski, Emilija (2009) Каузалната поврзаност на трговијата и процесот на економска глобализација. Master's thesis, Економски институт-Скопје, Универзитет „Свети Кирил и Методиј“ Скопје <https://eprints.ugd.edu.mk/10718/>

Рецензиран универзитетски учебник од областа меѓународна економија:

23. Miteva-Kacarski, Emilija (2023) Надворешна трговија-учебник. Универзитет Гоце Делчев, Штип, Северна Македонија. ISBN 978-608-277-018-5 <https://eprints.ugd.edu.mk/33186/>

Учество во проекти:

24. Gorgieva-Trajkovska, Olivera and Georgieva Svrтинov, Vesna and Miteva-Kacarski, Emilija and Paceskoski, Vlatko and Sofijanov, Elenica and Temjanovski, Riste and Dimitrova, Janka and Gogova Samonikov, Marija and Veselinova, Elena and Davcev, Ljupco and Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan and Jovanov, Tamara and Bezovski, Zlatko and Mitreva, Mila and Arsova, Monika (2023) Business eco system as an integrated system-Be In. [Project] <https://eprints.ugd.edu.mk/33315/>

25. Bezovski, Zlatko and Gorgieva-Trajkovska, Olivera and Miteva-Kacarski, Emilija and Koleva, Blagica and Mitreva, Mila and Arsova, Monika (2022) Буди Економист 2022. [Project] <https://eprints.ugd.edu.mk/31114/>

26. Lazarov, Darko and Miteva-Kacarski, Emilija (2021) Mapping the existing and prospective supply chain participants in WB6 countries. [Project] <https://eprints.ugd.edu.mk/29253/>

27. Bezovski, Zlatko and Mitreva, Mila and Arsova, Monika and Gorgieva-Trajkovska, Olivera and Miteva-Kacarski, Emilija and Koleva, Blagica and Dimitrova, Janka and Temjanovski, Riste (2021) „Буди претприемач“ - Глобална недела на претприемништвото 2021. [Project] <https://eprints.ugd.edu.mk/28870/>

28. Gorgieva-Trajkovska, Olivera and Miteva-Kacarski, Emilija and Dimitrova, Janka and Georgieva Svrтинov, Vesna and Gaber, Stevan and Gruevski, Ilija and Koleva, Blagica and Gogova Samonikov, Marija and Veselinova, Elena and Lazarov, Darko and Bezovski, Zlatko and Mitreva, Mila (2021) Трета меѓународна конференција за бизнис, економија и финансии (ICBEF): Економски и социјални импликации од

КОВИД-19, предизвици и предлози за надминување. [Project] <https://eprints.ugd.edu.mk/28347/>

29. Gorgieva-Trajkovska, Olivera and Miteva-Kacarski, Emilija (2020) *VOCCESS online.* [Project] <https://eprints.ugd.edu.mk/24366/>

30. Gorgieva-Trajkovska, Olivera and Miteva-Kacarski, Emilija and Jovanov, Tamara (2020) *Creation of Regional Entrepreneurial Centers in East of N. Macedonia.* [Project] <https://eprints.ugd.edu.mk/26969>

Кратка научна евалуација на некои поважни трудови:

Евалуација на трудот:

Lazarov, Darko and Miteva-Kacarski, Emilija (2023) *Intraregional trade perspective and untapped trade potentials of the Western Balkan region.* Economic Horizons Journal, 25 (3). pp. 243-259. ISSN 2217-9232 <https://eprints.ugd.edu.mk/33164/>

Основната цел на трудот е да ги анализира интрарегионалните трговски перформанси на земјите кои се дел од регионот Западен Балкан во последните пет години и да ги идентификува идните интрарегионални трговски можности и потенцијали за периодот од 2023 до 2027 година. Методологијата применета во трудот, со цел да се анализира интрарегионалната трговија, се заснова на анализа на детерминантите на раст на трговската размена на нивоа на земји и производи, додека идентификувањето на неискористените регионални трговски потенцијали се заснова на методологијата развиена од Меѓународниот центар за трговија (ITC), кој го применува индикаторот за извозен потенцијал (EPI) на ниво на производ. Резултатите од анализата во трудот укажуваат на тоа дека интрарегионалната трговија во регионот Западен Балкан има позитивни трендови во последните пет години. Сепак, регионалната трговија сè уште е високо концентрирана и се заснова на мал број на производи со кои се тргува. Како резултат на анализата во трудот се доаѓа до сознанието дека постојат значајни неискористени регионални трговски потенцијали во регионот Западен Балкан што треба да биде огромен мотив за секоја земја и оттука креаторите на политиките да работат на понатамошни подобрувања на трговско-економските услови и околности, заради интензивирање на регионалната трговија и забрзување на економскиот раст во овие земји.

Евалуација на трудот:

Lazarov, Darko and Miteva-Kacarski, Emilija and Nikolov, Misho (2023) *Empirical analysis of Covid-19 crisis effects on the WB6 region.* Journal of Economics, 8 (1). pp. 20-28. ISSN 1857-9973 <https://eprints.ugd.edu.mk/32026/>

Овој труд има за цел да го анализира влијанието на кризата Ковид-19 врз економските перформанси на земјите од регионот Западен Балкан, како и на предизвици со кои се соочува регионот како резултат на енергетската криза. За исполнување на оваа цел, применета е компаративна анализа со користење на клучни економски показатели за земјите од Западен Балкан во периодот пред кризата (2015-2019) и по кризата (2020-2021). Резултатите од анализата во трудот укажуваат на тоа дека регионот Западен Балкан има позитивни економски трендови пред кризата Ковид-19, достигнувајќи одржлива стапка на раст на среден рок од околу 4,0%. Во исто време, позитивни трендови се забележани во областа на трговијата и инвестициите. Сепак, глобалната пандемија предизвикана од вирусот Ковид-19 согласно со анализите во трудот, значително го забави

економскиот развој на земјите од регионот Западен Балкан, при што во 2020 година, регионот Западен Балкан се соочи со негативна просечна стапка на раст од -3,1%. Кризата беше пренесена преку трговскиот сектор, инвестициите (СДИ), како и финалната потрошувачка. Во трудот е потенцирано дека негативните ефекти од кризата Ковид-19 во поглед на регионот Западен Балкан биле помали од првично очекуваните и уште поважно дека регионот закрепнува побрзо во периодот по Ковид-19 во споредба со земјите од ЕУ.

Евалуација на трудот:

Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka and Gorgieva-Trajkovska, Olivera (2022) *Analysis of the trade relations between the countries being part of the Open Balkan initiative*. Journal of Economics, 7 (2), pp. 40-47. ISSN 1857-9973 <https://eprints.ugd.edu.mk/30408/>

Целта на овој труд е да ги идентификува секторите во кои Република Северна Македонија има компаративна предност при извозот во останатите земји кои се дел од иницијативата Отворен Балкан. Стекнатата компаративна предност (revealed comparative advantage) на Република Северна Македонија во однос на Република Србија и Република Албанија е пресметана за временскиот период 2012-2021 година, преку користење на Стандардната меѓународна трговска класификација, Ревизија 4 (SITC, Revision 4). При истражувањето се користени следниве квантитативни методи: The index of trade openness (ITO), Trade Balance Index (TBI) и The export index of revealed comparative advantage (Balassa's RCA). Резултатите од истражувањето укажуваат на фактот дека во случајот со Република Северна Македонија е регистриран висок индекс на трговска отвореност во споредба со останатите земји кои се дел од иницијативата Отворен Балкан, TBI индексот покажува дека во анализираниот временски период Република Северна Македонија во континуитет се јавува во својство на нето извозник на производи од категоријата тутун и пијалаци, додека RCA индексот бележи позитивни вредности во категоријата храна, пијалаци и тутун, суровини, освен горива, како и животински и растителни масла, масти и восоци.

Евалуација на трудот:

Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka and Paceskoski, Vlatko (2021) *COVID-19 and non-tariff measures*. Journal of Economics, Special Issue. pp. 185-195. ISSN 1857-9973 <https://eprints.ugd.edu.mk/28358/>

Овој труд има за цел да направи анализа на различните нецарински мерки наметнати од земјите во периодот на глобалната пандемија предизвикана од вирусот КОВИД-19, како и на импликациите кои произлегуваат од нивната примена. Имено, согласно со анализата во трудот, нецаринските мерки се тесно поврзани со пандемијата предизвикана од вирусот КОВИД-19, од причина што тие играат важна улога за заштита на здравјето на луѓето, растителниот и животинскиот свет и нивната примена посебно се интензивира во периодот на пандемијата заради остварување на одредени легитимни цели. Резултатите од истражувањето во трудот укажуваат на фактот дека зголемената транспарентност во примената на нецаринските бариери, особено на санитарните и фитосанитарните мерки како и на техничките бариери во трговијата во регионалните трговски договори, доведува до зголемување на трговијата за околу 25%.

Евалуација на трудот:

Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka and Georgieva Svrtnov, Vesna (2021) *Analysis of the trade relations between the Republic of North Macedonia and Great Britain*. Journal of Economics, 6 (2). pp. 9-21. ISSN 1857-9973 <https://eprints.ugd.edu.mk/28820/>

Целта на овој труд е да ги идентификува секторите во кои Република Северна Македонија има компаративна предност во трговската размена со Велика Британија. Во емпириската анализа е користена методологијата за пресметка на компаративната предност (Revealed Comparative advantage и Revealed Symmetric Comparative Advantage methodology), за временскиот период 2009-2019 година. Резултатите од анализата укажуваат на фактот дека Република Северна Македонија во анализираниот временски период има континуирана компаративна предност кај категоријата разни готови производи, што пред се се должи на извозот на облека и други предмети за постелнина, како и кај категоријата суровини освен гориво, што се должи на извозот на метална руда како и остатоци кои содржат метал. Во 2010 година, компаративна предност е регистрирана и кај категоријата хемиски производи. Според класификациите на Hinloopen and Marrewijk презентирани во трудот, пресметаната компаративна предност на македонскиот извоз на британскиот пазар се движи во границите од слаба до умерена, а во два временски интервали (2010 и 2013 година) кај категоријата суровини освен гориво, регистрирана е и силна компаративна предност.

Евалуација на трудот:

Georgieva Svrtnov, Vesna and Gorgieva-Trajkovska, Olivera and Miteva-Kacarski, Emilija and Koleva, Blagica (2020) *The impact of Covid-19 on Western Balkans economies*. Journal of Economics. ISSN 1857-9973 <https://eprints.ugd.edu.mk/27339/>

Овој труд има за цел да го анализира влијанието на глобалната пандемија предизвикана од вирусот КОВИД-19 врз земјите од регионот Западен Балкан, како и мерките коишто беа преземени од страна на нивните влади со цел да се ублажат негативните ефекти од кризата врз нивните економии. Резултатите од анализата укажуваат на намалување на агрегатната понуда и побарувачка во земјите од регионот Западен Балкан, како последица на пандемијата, а тоа резултираше со пад на БДП на овие земји. Во насока на ублажување на негативните ефекти од кризата, согласно презентираниите податоци во трудот, владите на овие земји воведоа мерки за поддршка на домаќинствата и бизнисите, како и побараа финансиска поддршка од меѓународните финансиски институции како што се Светска банка и Меѓународниот монетарен фонд.

Евалуација на трудот:

Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka and Georgieva Svrtnov, Vesna (2020) *Analysis of the trade relations between the Republic of North Macedonia and the Republic of Serbia*. Knowledge - International Journal, Scientific Papers, 41 (1). pp. 143-149. ISSN 2545-4439 <https://eprints.ugd.edu.mk/26672/>

Имајќи го предвид фактот дека Република Србија е еден од најзначајните надворешнотрговски партнери на Република Северна Македонија, во овој труд направена е анализа на вредноста, динамиката и структурата на надворешнотрговската размена меѓу Република Северна Македонија и Република

Србија за временскиот период 2009-2019 година. Анализирани е и конкурентноста на македонските производи на српскиот пазар заради утврдување на категориите на производи со компаративна предност преку користење на Балаша индексот и Стандардната меѓународна трговска класификација. Резултатите од анализата укажуваат на фактот дека Република Северна Македонија поседува компаративна предност во извозот на категориите сировини кои не се храна, освен гориво, како и во категоријата минерални горива, мазива и сродни материјали, што се потврдува преку зголемениот извоз на маслодајно семе и електрична енергија.

Евалуација на трудот:

Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka (2022) *Analyses of the trade relations between the Republic of North Macedonia and Ukraine*. Knowledge-International Journal, 52 (1). pp. 45-50. ISSN 2545-4439 <https://eprints.ugd.edu.mk/30165/>

Во овој труд е направена анализа на вредноста, динамиката и структурата на надворешнотрговската размена меѓу Република Северна Македонија и Украина за временскиот период 2012-2021 година, од причина што Украина спаѓа во земјите со кои Република Северна Македонија има потпишано билатерална спогодба за слободна трговија. Анализирани е и конкурентноста на македонските производи на украинскиот пазар заради утврдување на категориите на производи со компаративна предност преку користење на Балаша индексот и Стандардната меѓународна трговска класификација. Резултатите од анализата укажуваат на фактот дека Република Северна Македонија поседува компаративна предност во извозот на категоријата храна и живи животни, како и категоријата пијалаци и тутун.

Евалуација на трудот:

Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka (2022) *Trade performance of the Republic of North Macedonia*. Knowledge-International Journal, 55 (1). pp. 45-50. ISSN 2545-4439 <https://eprints.ugd.edu.mk/31010/>

Предмет на анализа во овој труд е трговското интегрирање и учеството во глобалните синџири на снабдување на Република Северна Македонија. Презентираните податоци во трудот укажуваат на фактот дека ефективната трговска политика може да има позитивно влијание врз економскиот раст преку подобар пристап до нови пазари, интегрирање во глобалните синџири на снабдување, промовирање на реформи кои можат да ја подобрат бизнис климата, привлекување на инвестиции и оттука зголемување на севкупната продуктивност на националната економија. Во тој контекст, како што е презентирани во трудот, Република Северна Македонија има постигнато значителен напредок, но сепак глобалната пандемија предизвикана од вирусот КОВИД-19 и војната во Украина во 2022 имаат влијание врз нејзината трговска стратегија. Зголемената концентрација во клучните извозни сектори, ја ограничи улогата на трговијата во економскиот раст на земјата и ја зголеми зависноста на земјата од специјализирани производи и пазари. Анализите во трудот покажуваат дека Република Северна Македонија е добро интегрирана во глобалниот трговски систем во поглед на трговијата со стоки, но сепак нејзиниот напредок во изминатата деценија е мал.

Евалуација на трудот:

Georgieva Svrtinov, Vesna and Miteva-Kacarski, Emilija and Paceskoski, Vlatko (2021) *Banking sector performance during the COVID-19 crisis in the Republic of North Macedonia*. Journal of Economics, Special Issue. pp. 221-230. ISSN 1857-9973 <https://eprints.ugd.edu.mk/28359/>

Овој труд го анализира влијанието на глобалната пандемија предизвикана од вирусот КОВИД-19 врз комерцијалните банки во Република Северна Македонија. Во трудот, користени се податоци од финансиските извештаи на банките со цел да се види дали има промени во профитабилноста на банките, како и изложеноста на банките на кредитен ризик во периодот пред и во текот на глобалната пандемија предизвикана од вирусот КОВИД-19. Понатаму, анализата во трудот настојува да даде одговор на прашањето дали има промени во кредитниот и депозитниот потенцијал на банките и дали има зголемување на нефункционалните кредити. Резимирано, заклучоците од анализата во трудот укажуваат на фактот дека банкарскиот сектор покрај предизвиците со кои се соочи како резултат на корона кризата, сепак ја задржа својата стабилност и придонесе за ублажување на последиците од корона кризата. Ова, од една страна, е резултат на довербата на јавноста во банкарскиот систем, но, од друга страна, се должи на брзата реакција на Народната банка на Република Северна Македонија.

Евалуација на трудот:

Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka (2021) *Дигитална трговија: предизвици и можности за земјите во развој*. Knowledge – International Journal, 45.1. pp. 271-275. ISSN 2545-4439 <https://eprints.ugd.edu.mk/28149/>

Предмет на анализа во овој труд се дигиталната трговија и информатичките технологии, кои како карактеристика на современото општество им овозможуваат на земјите ширум светот, пристап до пазари кои претходно се сметаа за недостижни. Резултатите од анализата во трудот укажуваат на фактот дека светската економија значително се промени од основањето на Светската трговска организација (СТО), меѓу другото и заради дигитализацијата. Имено, дигиталните иновации ја трансформираат глобалната економија. Согласно со презентираниите податоци во трудот, намалувањето на трошоците за пребарување како и за обезбедување на нови информации, брзиот раст на нови производи и пазари, како и појавата на нови играчи токму како резултат на дигиталните технологии, резултира со зголемување на глобалните трговски текови, вклучувајќи го и извозот од земјите во развој. Од друга страна пак, дигиталните технологии ја загрозуваат приватноста и безбедноста ширум светот, додека земјите во развој кои немаат алатки за да се натпреваруваат во новата дигитална средина, се во опасност поради неможноста да ги следат трендовите.

Евалуација на трудот:

Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka (2021) *Новиот протекционизам во трговските релации меѓу САД и Кина*. Knowledge – International Journal, 48 (1). pp. 59-63. ISSN 2545-4439 (Online) <https://eprints.ugd.edu.mk/28821/>

Предмет на истражување на овој труд е економската природа на трговскиот конфликт меѓу САД и Кина, притоа истражувајќи ги различните преземени мерки како и економските ефекти од овој конфликт. Резултатите од анализата во трудот укажуваат на фактот дека според САД, Кина спроведува нефер трговска

политика, искористувајќи ги придобивките од либерализацијата на трговијата и членството во СТО, додека во исто време го чува својот домашен пазар заштитен од странска конкуренција преку обезбедување субвенции и олеснување на извозот преку девалвација на валутата. Согласно со презентираниите податоци во трудот, САД ја обвинуваат Кина дека украде научни и технички знаења и технологии од американските компании, ги прекршила правата на интелектуална сопственост и ги занемарила барањата за заштита на животната средина. Заклучоците од трудот укажуваат на тоа дека зголемувањето на царините од страна на Соединетите Држави за кинескиот увоз доведе до брз одговор на Кина, исто така, зголемувајќи ги царините за американскиот увоз.

Евалуација на трудот:

Paceskoski, Vlatko and Georgieva Svrtinov, Vesna and Miteva-Kacarski, Emilija (2021) *Transformation of the world economic order-through reform of the International Monetary Fund*. Knowledge International Journal, 46 (5). pp. 749-758 <https://eprints.ugd.edu.mk/28885/>

Предмет на анализа во овој труд е улогата и значењето на меѓународниот финансиски систем за помалку развиените земји. Во таа насока презентирани се методите, начините и препораките за потреба од реформа на постојниот светски финансиски поредок, со посебен осврт на потребните реформи во Меѓународниот монетарен фонд. Во трудот, нагласена е улогата и значењето на потребната реформа во начинот на управување, распределбата на ресурси, технологијата на гласање и набљудувачката улога што ја има Меѓународниот монетарен фонд во светската економија. Заклучоците од трудот укажуваат на фактот дека меѓународното финансирање на развојот, врз основа на изворите и начините на финансирање, не одговара на вистинските развојни потреби на помалку развиените земји. Ваквата констатација најдобро се потврдува и преку продлабочувањето на јазот меѓу високоразвиените и земјите во развој.

Евалуација на трудот:

Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka and Georgieva Svrtinov, Vesna (2020) *The impact of the Covid-19 pandemic on international trade*. Knowledge - International Journal, Scientific Papers, 40 (1). pp. 127-131. ISSN 2545-4439 <https://eprints.ugd.edu.mk/24450/>

Овој труд ги анализира огромните нарушувања во глобалната економија и светската трговија како резултат на глобалната пандемија предизвикана од вирусот КОВИД-19. Имено, презентираниите податоци во трудот укажуваат на тоа дека глобалната пандемија КОВИД 19 мошне брзо почна да го менува светот и очекувањата се движат во насока на пад на глобалната трговија помеѓу 13% и 32%, бидејќи како последица на КОВИД 19 дојде до нарушување на нормалната економска активност. Во трудот, предвидувањата за рапидното намалување на глобалната трговија се објаснуваат преку непредвидливата природа на оваа здравствена криза како и поради неизвесноста во врска со прецизната проценка на нејзиното економско влијание. Ширењето на вирусот со забрзана динамика предизвика голем број на влади да наметнат мерки со кои привремено се прекинуваат одредени деловни активности и се ограничува патувањето и движењето на луѓето. Овие мерки резултираат со значителен пад на обемот на производство, потрошувачка, инвестиции како и меѓународна размена. Заклучоците од трудот укажуваат на

тоа дека предвидувањата за очекуваното закрепнување во 2021 година, се исто така неизвесни при што резултатите во голема мера зависат од времетраењето на пандемијата како и од ефективноста на преземените владини мерки.

Евалуација на трудот:

Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka and Georgieva Svrtnov, Vesna (2022) *Транснационалните компании како субјекти на меѓународната трговија*. Годишен зборник на Економски факултет, 23 (1). pp. 43-60. ISSN 1857-7628 <https://eprints.ugd.edu.mk/30772/>

Предмет на анализа во овој труд се глобалните текови на странските директни инвестиции во временскиот период 2008-2021 година, чии носители се транснационалните компании. Резултатите од истражувањето укажуваат на изразени флукутации во поглед на движењето на СДИ, при што глобалната пандемија предизвикана од вирусот КОВИД-19 предизвика драматичен пад на странските директни инвестиции во 2020 година од 40% во споредба со нивната вредност од 1 540 милијарди долари во 2019 година. Ова ги доведе странските директни инвестиции под 1 000 милијарди долари, за прв пат после 2005 година. Имено, согласно презентираниите податоци во трудот, ненадејната и истовремена интеракција на шоките на страната на понудата и побарувачката, во комбинација со политичките реакции на кризата ширум светот, предизвика серија ефекти врз странските директни инвестиции. Затворањето на работните места, производствените погони и градилиштата заради спречување на ширењето на вирусот предизвика итни одложувања во реализацијата на инвестициските проекти. Резимирано, заклучоците од трудот укажуваат на тоа дека глобалната средина за меѓународен бизнис и прекугранични инвестиции драматично се промени во 2022 година, како резултат на војната во Украина, којашто се случи додека светот се уште се справуваше со влијанието на пандемијата.

Евалуација на трудот:

Cabuleva, Kostadinka and Miteva-Kacarski, Emilija (2022) *Културни димензии на меѓународната деловна средина*. Годишен зборник на Економски факултет, 23 (1). pp. 23-41. ISSN 1857- 7628 <https://eprints.ugd.edu.mk/30773/>

Предмет на истражување во овој труд се културните димензии на меѓународната деловна средина. Резултатите од истражувањето укажуваат на тоа дека наведените димензии и скали на вредности на одредени национални култури имаат директни импликации врз деловното и организациското однесување. Согласно анализата, културата може да се сфати како начин на живеење на луѓето и како тие се однесуваат едни со други и нивната околина. Културата има материјални и нематеријални манифестации. Материјалните и опипливи манифестации го добиваат својот израз преку функционални објекти, уметнички предмети, вештини, музика, литература. Нематеријалните аспекти на културата се манифестираат преку системот на вредности што луѓето го користат во контакт со околината. Јазикот, националната или етничката припадност и религијата се основните компоненти на културата.

Евалуација на трудот:

Cabuleva, Kostadinka and Miteva-Kacarski, Emilija (2021) *Глобализација на економското деловно опкружување*. Годишен Зборник на Економски факултет, XXII. pp. 57-65. ISSN 1857-7628 <https://eprints.ugd.edu.mk/28997/>

Предмет на анализа на овој труд е меѓузависноста и интерактивниот однос на меѓународно ориентираните компании во рамките на глобалното економско опкружување. Резултатите од анализата укажуваат на фактот дека без цврсто интегрирање во светските пазарни процеси и текови, компаниите не би биле во можност успешно да ги реализираат своите економски и развојни планови. Од интерес за развиените земји е целосна афирмација на нивниот пазарен механизам во глобални рамки, додека пак за земјите во развој да станат активни партнери во светските пазарни процеси и односи. Поради тоа, согласно со презентираниите податоци во трудот, во процесот на трансформација (сопственичка, организациска, управувачка и маркетиншка), компаниите мора да тргнат најпрвин од радикална промена на начинот на нивното деловно размислување. Неопходна е промена на нивните развојни приоритети при што домашните пазарни, деловни и технички стандарди не можат да бидат определувачки, туку мора да бидат земени предвид меѓународните стандарди и трендови.

Евалуација на трудот:

Georgieva Svrtnov, Vesna and Gorgieva-Trajkovska, Olivera and Miteva-Kacarski, Emilija and Koleva, Blagica (2020) *Влијанието на пандемијата предизвикана од вирусот Ковид-19 врз македонската економија*. Годишен зборник, Економски факултет. ISSN 1857-7628 <https://eprints.ugd.edu.mk/27336/>

Овој труд има за цел да ги анализира економските последици од глобалната пандемија предизвикана од вирусот КОВИД-19 врз нашата земја. Во трудот, направена е анализа на неколку клучни економски варијабли, со цел да се види дали и како тие се погодени од вирусната инфекција предизвикана од Ковид-19. Резултатите од анализата во трудот укажуваат на фактот дека имајќи ја предвид отвореноста на нашата економија, негативните ефекти лесно можат да се прелеат од другите економии. Покрај тоа, и во рамките на нашата економија последиците можат да се прелеваат од еден сектор во друг, при што фирмите ќе се соочат со намалена ликвидност, поради намалување на производството, што пак, ќе го намали бројот на вработени, а долгорочно и ќе предизвика пад на бруто домашниот производ.

Евалуација на трудот:

Georgieva Svrtnov, Vesna and Gorgieva-Trajkovska, Olivera and Koleva, Blagica and Miteva-Kacarski, Emilija (2020) *Анализа на влијанието на бруто домашниот производ врз берзанскиот индекс МБИ 10 во Република Северна Македонија*. Зборник на трудови, Економски факултет. ISSN 1857-7296 <https://eprints.ugd.edu.mk/27337/>

Во овој труд, предмет на анализа е влијанието на БДП врз берзанскиот индекс МБИ 10 во Република Северна Македонија. Резултатите од анализата во трудот укажуваат на тоа дека движењата на берзата и на цените на акциите често се непостојани и понекогаш не се многу корелирани од економските фактори. Оттука, тешко е да се идентификуваат сите специфични фактори кои влијаат на берзата како целина, бидејќи таа претставува сложен, меѓусебно поврзан систем на големи и мали инвеститори, кои често донесуваат некоординирани одлуки за различните инвестициони можности. Сепак, согласно со презентираниите податоци во трудот, бројни макроекономски фактори влијаат на цените на акциите и на берзанските индекси, што предизвикува нивен нагорен или надолен тренд. Бруто домашниот производ како една од макроекономските варијабли влијае на зголемување на профитот на компаниите, а со тоа и на цената на нивните акции.

Евалуација на трудот:

Miteva-Kacarski, Emilija and Cabuleva, Kostadinka and Georgieva Svrtinov, Vesna (2020) *Влијанието на Ковид 19 врз трговијата со услуги*. Godisen zbornik, 20. pp. 55-62. ISSN 1857-7628 <https://eprints.ugd.edu.mk/26678/>

Предмет на анализа во овој труд е влијанието на глобалната пандемија предизвикана од вирусот КОВИД-19 врз секторот услуги. Имено, согласно со презентираниите податоци во трудот, туризмот како и услугите за транспорт и дистрибуција претрпеа многу штети како резултат на ограничувањата на мобилноста и мерките за социјално дистанцирање наметнати заради зачувување на јавното здравје. Имајќи ја предвид важноста на услугите во обезбедувањето инпути за останатите економски активности, вклучувајќи го и синџирот на снабдување како и олеснувањето на трговијата со стоки, нарушувањето во обезбедувањето на услуги има големо економско и трговско влијание. Резимирано, заклучоците во трудот укажуваат на тоа дека кризата дополнително ја потенцира важноста на услугите кои овозможуваат снабдување преку Интернет, како што се телекомуникациските и компјутерските услуги како и важната инфраструктурна улога на финансиските, транспортните, дистрибутивните и логистичките услуги во олеснувањето на трговијата со стоки и економскиот раст. Услужниот сектор како и создавањето погодни услови за трговијата со услуги ќе бидат клучни во заздравувањето од економското забавување.

Евалуација на универзитетски учебник:

Miteva-Kacarski, Emilija (2023) *Надворешна трговија-учебник*. Универзитет Гоце Делчев, Штип, Северна Македонија. ISBN 978-608-277-018-5 <https://eprints.ugd.edu.mk/33186/>

Универзитетскиот учебник „Надворешна трговија“ е наменет за студентите на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип и опфаќа шест поглавја во кои најпрвин се анализирани теориите за меѓународна трговија, преку чие проучување се настојува да се даде одговор на прашањето зошто земјите тргуваат меѓусебно, односно што е она што го определува обемот, правците и структурата на меѓународната размена. Понатаму, во овој учебник направена е анализа на субјектите на меѓународната трговија, при што националните економии, кои во повеќето случаи се и суверени држави се главни субјекти на меѓународната трговија. Тие се јавуваат во улога на регулатори на деловните процеси во меѓународната трговија. Анализирани се и носителите на деловните процеси во меѓународната трговија, како што се претпријатијата и поединците (претприемачите) и чиешто мотив е остварувањето на профит и личното збогатување. Исто така, во учебникот обработени се карактеристиките на четирите видови економски трансакции во надворешнотрговската размена и тоа: меѓународното движење на стоки, меѓународното движење на услуги, меѓународното движење на капитал и меѓународното движење на работна сила. Анализирани се и билатералните, регионалните и мултилатералните аспекти на меѓународната размена, особено потенцирајќи го процесот на креирање на мултилатералниот трговски систем, почнувајќи од потпишувањето на Општата спогодба за царини и трговија па се до неговото институционализирање со формирањето на Светската трговска организација, како и инструментите на надворешнотрговската политика и тоа царините и нецаринските бариери. Во учебникот, направена е анализа на регионалните и преференцијалните трговски договори на РСМ како и на трговските перформанси на земјата.

Завршна евалуација на наставно-педагошката и научноистражувачката дејност

Во рамките на научноистражувачката дејност и наставно-педагошката дејност, Рецензентската комисија констатира дека д-р Емилија Митева-Кацарски е посветен наставник и истражувач од областа на меѓународната економија. Нејзиниот опус во научната и образовната литература е исклучително широк и корисен, со авторско портфолио кое се состои од вкупно 87 трудови, книги, скрипти и разни други литературни единици, објавени во референтни научни публикации, научни собири, годишни зборници и сл. Д-р Емилија Митева-Кацарски учествувала и во проекти од научноистражувачки и стручно-апликативен карактер, од кои дел се реализирани во рамките на Фондот за научноистражувачката дејност на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, а дел се поддржани од екстерни извори.

И во наставно-педагошкиот дел д-р Емилија Митева-Кацарски, исто така, има богато професионално искуство. За време на нејзината кариера во високото образование од помлад асистент до вонреден професор покривала бројни предмети на Економскиот, Правниот и Факултетот за информатика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност

Кандидатката д-р Емилија Митева-Кацарски, покрај реализираните наставно-образовни и научноистражувачки активности, има остварено и други активности од стручно-апликативна и организациско-развојна дејност и тоа:

- Членство во издавачки совет на Годишен зборник на Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“-Штип https://e-lib.ugd.edu.mk/resursi/zbornici/ekonomski/Zbornik_ekonomski_fakultet_2023-25.pdf

- Членство во универзитетски и факултетски комисији:

- Член на Комисија одговорна за спроведување на избори за Факултетско студентско собрание (Одлука бр. 1203-48/1 од 23.2.2023 година);

- Член на Комисија одговорна за спроведување на избори за Факултетско студентско собрание (одлука бр. 1207-49/1 од 26.2.2024 година);

- Член на Комисија за промоција на Економски факултет (Одлука бр.1202-39/6 од 7.2.2020 година);

- Член на Комисија за запишување студенти на втор циклус на студии на Економски факултет за учебната 2022/23 година (Одлука бр. 1202-83/8 од 6.7.2022 година);

- Член на Комисија за координација на активностите во врска со изработка и поднесување на апликација за признавање испити и акредитација на факултетот до АССА (Association of Chartered Certified Accountants) (одлука бр. 1202-74/5 од 7.7.2020 година);

- Член на Комисија за изработка и поднесување на елаборат за трет циклус на студии (Одлука бр. 1202-74/4 од 7.7.2020 година);

- Член на Универзитетска комисија за организирање на Прв академски час (одлука бр. 0204-615/1 од 3.10.2022 година);

- Член на Комисија за теренска активност на УГД во средните училишта (Одлука бр. 0201-179/6 од 8.2.2024 година);

- Член на Комисија за усогласување на стандарди за надворешна евалуација на УГД (одлука бр. 0201-802/13 од 14.12. 2022 година);

- Член на Комисија за презентација на УГД во средните училишта (Одлука бр. 0201-1064/19 од 31.10.2023 година).

- Организатор на гостувања на експерти од релевантни институции, претсе, претставници од Царинската управа на Република Северна Македонија како и претставници од бизнис секторот.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на приложената документација, Комисијата констатира дека на распишаниот Конкурс за избор на наставник за сите звања за наставно-научната област меѓународна економија на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, единствено се пријавила само кандидатката д-р Емилија Митева-Кацарски.

Во согласност со Законот за високо образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип, како и по деталното разгледување на комплетно доставената документација пропишана во Конкурсот, Рецензентската комисија констатира дека кандидатката проф. д-р Емилија Митева-Кацарски ги исполнува сите услови за избор во наставно-научно звање редовен професор.

Врз основа на наставно-образовната, научноистражувачката, стручно-апликативната и севкупната активност во периодот од избор во вонреден професор до денес, Комисијата го верификува академскиот развој (наставно-образовен, научно-истражувачки, стручно-апликативен и организациско-развоен) на кандидатката проф. д-р Емилија Митева-Кацарски преку остварени вкупно 244.5 поени (НО40+НИ114.5+САОР90).

Според изнесеното, Комисијата има особена чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Економски факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, **вонреден професор д-р Емилија Митева-Кацарски** да биде избрана во звањето редовен професор во наставно-научната област меѓународна економија, а Одлуката да ја достави до Универзитетскиот сенат за потврдување.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Силвана Мојсовска, редовен професор, претседател, с.р.

Проф. д-р Весна Георгиева-Свртинов, редовен професор, член, с.р.

Проф. д-р Искра Станчева-Гигов, редовен професор, член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ

Р. бр.	Наставно-образовна дејност	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	Број	поени	
	Избор во звање вонреден професор, Одлука бр.1202-97/4 од 20.8.2019 година.	40				40
	ВКУПНО					40
Р. бр.	Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	Број	поени	
	Научен труд објавен во меѓународно научно списание (прв автор, втор автор, останати автори).	Прв автор: (р.бр.3,4,5,6,7,9,11,12,14) 9x9=81 Втор автор: (р.бр.1,2,10) 3x6=18 Останати автори: (р.бр.8,13) 2x3=6				105
	Учество на научен собир со реферат (постер/усно), концерт во земјава и во странство: во земјава (р.бр.6), во странство (р.бр.4,9,12).	1	1.5	3	2	7.5
	Член на организационен или научен одбор на научен собир, фестивал: -Член на Научен одбор за Трета меѓународна научно-стручна конференција ICBEF, одлука бр.1202-65/25 од 05.05.2021 година. -Член на Организациски одбор на Четврта меѓународна конференција за бизнис, економија и финансии ICBEF, одлука бр. 1202-73/3 од 20.06.2024 година.	2	1			2
	ВКУПНО					114.5
Р. бр.	Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	Број	поени	
	Книга/учебник (реден број 23)	1	10			10
	Труд во стручно (научно-популарно) списание: (реден број 15, 16, 17, 18, 19, 20)	6	2			12
	Учесник во научен проект: (во странство: реден број 24, во земјата: реден број 26,30)	2	5	1	8	18
	Техничко унапредување: сертификати од ITC Trade Academy			9	2	18
	Елаборати и експертизи: Одлука за формирање на работна група за поднесување и изработка на елаборат за трет циклус на студии бр.1202-74/4 од 7.7.2020.	1	2			2
	Продекан: одлука бр. 1202-107/4 од 20.09.2019 и одлука бр.1202-99/6 од 21.9.2022 година.	2	8			16
	Член на факултетски орган, комисија (наведени во рефератот)	7	2			14
	ВКУПНО					90
	ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ					244.5